

16. marts 2017

UPA 2017/61

Inatsisartut Suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Tasiilami inunnik isumaginninnikkut pissutsit pitsanngorsarneqarnissaat qularnaarumallugu 2018-mut aningaasanut inatsisissamut atatillugu 2018-mi ukiunilu missingersersuusiorfisuni ukiumut 5 millioner koruuninik immikkoortitsisoqartarnissaa pillugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Suliniut ingerlanneqassaaq Kommuneqarfik Sermersooq qanimut ataqatigiissaareqatigalugu.

(Inatsisartunut ilaasortat Randi Vestergaard Evaldsen aamma Justus Hansen, Demokraatit)

Tungavilersuut

Tasiilaq inuttut ajornartorsiutinik sakkortuumik eqqorneqaqqavoq.

Tasiilami meeqqat 1000-t missaaniittut affaasa missaat inunnik isumaginnittoqarfimmit nalunaarsorneqarnikuupput¹, inuttussuserlu aallaavigalugu Tasiilami imminut toquttartut amerlanerpaapput².

Tasiilami angerlarsimaffimmi eqqissiviilliornerit nalunaarutigineqartartut nuna tamakkerlugu amerlanerpaanut tulliupput, taamaallaat Nuummi arfineq-pingasoriaamik amerlanernik innuttaqartumi amerlanerullutik³. 2015-mi pinngitsaaliinerit 13- Tasiilami nalunaarutigineqarput. Taamaallaat Qaqortumi Nuummilu nalunaarutigineqartut amerlanerupput.

Aamma suliffissaaleqisut inuttussutsimut naleqqiullugu Tasiilami amerlaqaat. Suliffissaaleqisut procentiat annerpaani nr. 3-uvoq - nuna tamakkerlugu agguaqatigiisillugu suliffissaaleqisunut naleqqiullugu marloriaataalluni⁴.

Tamakku assersuutaannaapput Tasiilami inuttut annertuumik ajornartorsiuteqartoqarneranut.

---

¹ Nakkutilliinermut nalunaarusiaq, april 2016.

² Bjerregaard og Larsen, 2015, i International Journal of Circumpolar Health

³ Politiit ukiumoortumik nalunaarutaat 2014

⁴ Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik naapertorlugu 2014-mi Tasiilami 2014 suliffissaaleqipput 19,2 procentit. Nuna tamakkerlugu agguaqatigiisillugu suliffissaaleqisut 10,3 procentiupput.

Taakku ajornartorsiutit iluarsineqassappata pisariaqarpoq annertuumik, angusassamik toraagaqarluni, arlalinnik iliuuseqarnissaq, kommunip tungaaniinnaanngitsoq aamma namminersorlutik oqartussat tungaannit.

Naalackersuisut § 37 naapertorlugu apequt 38/2017 akigamikku nassuerutitgaat, pissusissamisoortoq namminersorlutik oqartussat Tasiilami immikkut suliniuteqassappata.

Naalackersuisut tamatumunnga atatillugu suliniutissat aallartinneqareersimalersut arlallit tikkuarpaat:

- Naalackersuisut 2016-mi juunip qaammataani aningaasaliipput 2,6 mio. koruuninik Kommuneqarfik Sermersuumut tapiissutissanik Tasiilami ilaqutariinnut inissianik pilersitsinissamut imaluunniit iluarsaassinissamut aamma qimanguivimmik pilersitsinissamut.
- Inersimasunut kinguaassiutitigut atonerlunneqarsimanertik pissutigalugu kingunerlutsitsisunut ikiuiartortartut Tasiilamiipput 2015-mi aamma 2016-mi taamatullu aamma nutaamik katsorsaajartortoqassaaq 2017-mi. Aamma sulissutigineqarpoq Tasiilami meeqqanik kinguaassiutitigut atonerlunneqarsimasunik katsorsaanissaq.
- Inunnik Isumaginninnermut, Ilaqutariinnermut, Naligiisitaanermut Inatsisinillu Atortitsinnermut Naalackersuisoqarfik Tasiilami Meeqqanut Ilaqutariinnullu Sullissivimmut ingerlatsinnermut tapiissuteqarpoq kiisalu inunnik isumaginninnerup iluani suliniutinut tapeeriaatsit pioreersut aqqutigalugit.
- Inunnik Isumaginninnermut, Ilaqutariinnermut, Naligiisitaanermut Inatsisinillu Atortitsinnermut Naalackersuisoqarfik periuseq Ilaqutariit Siunnersoqatigiittarnerat atorlugu Tasiilami 2015-mi pikkorissartitsivoq aamma pilersaarutaavoq 2017-mi pikkorissaanerit malitseqartinneqassasut.
- Inunnik Isumaginninnermut, Ilaqutariinnermut, Naligiisitaanermut Inatsisinillu Atortitsinnermut Naalackersuisoqarfiup Tasiilami angutunik ikorfartoqatigiinnik pilersitsinissaq sulissutigaa.
- Apriilimi 2017-mi Siunnersuisartut ikiortaatus holdinik ataatsinik ilinniartitsineq Tunumi aallartinneqarpoq.
- Naalackersuisut ataqatigiissaarisuisa assigiinngitsunik ilinniagalinnik inuttallit Qitiusumik Pinaveersaartitsisartut ataanniittup Tasiilaaq toqqarpaat illoqarfittut misiliiffissatut.
- Tamatuma saniatigut Inunnik Isumaginninnermut, Ilaqutariinnermut, Naligiisitaanermut Inatsisinillu Atortitsinnermut Naalackersuisoqarfiup Tasiilami sullissinnermut ikiuunnissaq pillugu Kommuneqarfik Sermersooq qanimut oqaloqatigaa.

Suliniutit taakku pitsaasuupput nersorneqartariaqarlutillu. Tamaakkaluartorli Tasiilami inuttut ajornartorsiutit annertunerat ernumanarluinnarnerallu eqqarsaatigalugu kiisalu ukiuni arlalinni taamaassimanagerat eqqarsaatigalugu annilaanngatigaarput naammaqqajangitsut.

Taamaattumik siunnersuutigissavarput immikkoortitsisoqassasoq immikkut suliniuteqarnissamut. Piaaraluta suliniutissat tigussaasut pillugit siunnersuuteqanngilagut. Suut pisariaqartinneqarnerunersut Kommuneqarfik Sermersuup Inunnillu Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfiup nalilissavaat. Uangutsinnut pingaarnerpaajuvoq aningaasaliisoqarnissaa, taaneqartullu aningaasanut inatsikkut qulakkeerineq tunngavigalugu immikkut sulillutik aallartinnissaat, Tasiilamilu pissutsinut akuerineqarsinnaanngitsunut pitsanngorsaaqataallutik aallartillutik.

Nalunngilluinnaqqissaarparput ukiuni makkunani landskarsip aningaasaatai eqqarsaatigalugit sakkortuumik pingaanersiuisariaqarluta, uangulli isumarput naapertorlugu suliniarfissaq manna pingaarnerutissallugu pissutissaqarpugut.

MIO-p nalunaarusiaa atuarsiuk, tusaasigit meeqqat oqaluttuartut - takorloorlugulu sumiginnaanerit, kanngutsaattuliornerit, ajornartorsiorerit atungarlionerlu meeqqamut qanoq suniuteqartarnersoq. Kiap arlatta meeqqat taakku naapissinnaavaat isaatigullu isigalugit nassuiaallugit, saammaasseqatigiinnissamut isumalioqatigiisitaq imaluunniit inatsisartut ataatsimiittarfissarsuat nutaaq kusanarnerusorlu pingaarnerusut meeqqat taakku toqqissisimallutik inuunissaannut naleqqiullugu?

Tasiilap ikiuinissarput pisariaqartippaa. Ikiuinissatsinnut periarfissaqaraluarluta ikiuinngikkutta, ajornartorsiummut ilaaginnassaagut ....

Aningaasatigut allaffissornikkullu pisortanut kingunerusussat

Siunnersuutip kinguneranik 2018-mi aningaasanut inatsisissami ukiunilu missingersersuusiorfiusuni ukiumut 5 millioner koruuninik immikkoortitsisoqartassaaq Tasiilami inuttut ajornartorsiutit immikkut suliniarfiginissaannut atugassanik.

Aningaasaliissutit aqunnissaannut ukiuni suliniarfiusuni tamani allaffissornermi sulisup ataatsip ukiup affaa ataallugu allaffissorneq suliarisassavaa. Suliniutit immikkoortitanit aningaasalersorneqartut aamma allaffissornermi nukinnik atuisassapput, tamatumali annertussusissaa tagginneqarsinnaanngikkallarpoq.

Aningaasatigut allaffissornikkullu sullivinnut namminersortunut kingunissai.

Siunnersuut allaffissornikkut aamma toqqaannartumik aningaasatigut Tasiilami inuussutissarsiortunut namminersortunut kinguneqassanngilaq.

Aningaasatigut allaffissornikkullu innuttaasunut kingunissai

Siunnersuut allaffissornikkut aamma toqqaannartumik aningaasatigut Tasiilami innuttaasunut kinguneqassanngilaq.

Siunnersuummi siunertaavoq Tasiilami inunnik isumaginninnermi ajornartorsiutit annertuut akiornissaannut immikkut suliniuteqarnissamut tunngavissinissaq. Taamaattumik siunnersuutip kinguneranik innuttaasut ataasiakkaat ikiorneqarnissaminnut periarfissaat nukittorsarneqassapput aamma ikorfartorneqarnissaminnut inuttut ajornartorsiuteqarnerminni tamannalu illoqarfiup kusanartumik ineriartulernissaanut ilapittuutaassaaq, kikkut tamarmik nuannaarutissaannik.